

Bijlage 4. Behandeling van de adviezen, opmerkingen en bezwaren bij het ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van Provinciehuis in Gent

Provincie: Oost-Vlaanderen

Gemeente: Gent, 3de afdeling, sectie C

Objectnummer: 4.01/44021/1461.1

-

Dossiernummer: 4.001/44021/140.1

Omschrijving:

Provinciehuis, Gouvernmentstraat 1, Jodenstraat 1, Henegouwenstraat 48

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

10 MEI 2019

Brussel,

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,



Geert BOURGEOIS

1. Adviezen en opmerkingen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 23 oktober 2018. Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerendergoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 23 oktober 2018. Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerendergoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 23 oktober 2018. Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerendergoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Gent

Het advies werd gevraagd op 23 oktober 2018.

Gemeente Gent

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 22 november 2018 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

De datering van foto 54 in bijlage 5.4. is vermoedelijk foutief (5 december 2018)

Antwoord: dit moet inderdaad 5 december 2017 zijn.

"In een begeleidend schrijven aan het Agentschap Onroerend Erfgoed zal door het stadsbestuur de bezorgdheid overgemaakt worden dat dit een potentiële herbestemming in de toekomst kan bemoeilijken. Het stadsbestuur dringt er dan ook op aan om, vooraf aan de definitieve bescherming, afspraken te maken met de huidige eigenaar(s) en het Stadsbestuur om een redelijke, zinvolle en economisch verantwoorde herbestemming mogelijk te maken."

Antwoord: er loopt hierover momenteel al een overleg met de eigenaar.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het ministerieel besluit maar wel op het inhoudelijk dossier. Het inhoudelijk dossier werd als volgt aangepast:

- de datum van foto 54 in bijlage 5.4. werd aangepast naar 5 december 2017.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 23 oktober 2018.

De VCOE bracht op 13 december 2018 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

De commissie vraagt de fotoregistratie aan te vullen. Ze verwijst hiervoor onder meer naar de bewaarde vloer van rode en beige tegels in een decoratief patroon op de tweede verdieping van de vleugel aan de Gouvernmentstraat, de kleine voorkoer aan de Jodenstraat, de figuratieve reliefs aan het inkomportaal in de gevel aan de binnenplaats, de basreliefs op de blinde muur aan de zijde van het François Laurentplein en het gipsen beeld van een jonge vrouw met vlechten en een visserssloep.

Antwoord: zoals vermeld in artikel 2 van het beschermingsbesluit is de bewaarde vloer van rode en beige tegels in een decoratief patroon op de tweede verdieping van de vleugel aan de Gouvernmentstraat identiek aan die op de begane grond en de eerste verdieping (zichtbaar op foto 67). De kleine voorkoer aan de Jodenstraat is zichtbaar op foto 4. De figuratieve reliefs aan het inkomportaal in de gevel aan de binnenplaats zijn inderdaad maar deels zichtbaar op foto 17. Deze foto wordt vervangen door een andere foto met de drie reliefs. De zes basreliefs op de blinde muur aan de zijde van het François Laurentplein zijn inderdaad maar deels zichtbaar op foto 12. Deze foto wordt vervangen door een andere foto met de zes reliefs. Het gipsen beeld van een jonge vrouw met vlechten en een visserssloep is momenteel deels zichtbaar op foto 89. Om een duidelijke foto te maken, zou men de andere gipsen beelden echter moeten verplaatsen wat niet wenselijk is gezien de kwetsbaarheid van deze beelden. Bovendien is het gipsen beeld qua uitzicht identiek aan het uitgevoerde beeld (foto 10).

De commissie vraagt de architecturale erfgoedwaarde vanuit een meer architectuurkritische benadering te motiveren. In het beschermingsdossier wordt het provinciehuis bestempeld als modern classicisme en wordt het vergeleken met gebouwen zoals de Gentse Boekentoren en de casinogebouwen van Knokke en Oostende. De commissie meent dat er duidelijke verschillen zijn in kwaliteit tussen deze voorbeelden. De aangewende stijl van het provinciehuis is volgens de commissie eerder twijfelend, een beetje historiserend, een beetje vereenvoudigd qua ornamentiek, een beetje 'modern', met een betonstructuur achter gevels die dit niet doen vermoeden. Op basis van deze argumenten acht de commissie de architecturale erfgoedwaarde eerder beperkt.

Antwoord: de commissie merkt terecht op dat er verschillen zijn in kwaliteit en stijl tussen de Gentse Boekentoren en de casinogebouwen van Knokke en Oostende. De laatste twee worden in de evaluatie aangehaald als voorbeelden van modern classicisme (de combinatie van modernistische en klassieke kenmerken), de Gentse Boekentoren daarentegen als een voorbeeld van de *"uitgesproken modernistische zoektocht naar een Nieuwe Monumentaliteit"*. Essentieel is dat deze kwalitatief en stilistisch uiteenlopende gebouwen passen in een *"ruimere zoektocht naar een monumentale en representatieve (symbolische) architectuur die vooral vanaf eind jaren twintig tot eind jaren vijftig populair was, met name bij overheidsgebouwen, en waarvan het provinciehuis in Gent een representatief voorbeeld is."* In het beschermingsbesluit wordt de architecturale waarde dan ook maar voor een klein deel gemotiveerd vanuit een stilistische bespreking. Belangrijker is de typologie (als provinciehuis en representatief overheidsgebouw) en het oeuvre van de ontwerpers. Ten slotte wordt in de stilistische bespreking ook al aandacht besteed aan wat de commissie omschrijft als de twijfelende stijl: *"Daarnaast vertoont het gebouw nog enkele kenmerken van de typische architectuur uit het interbellum zoals de art deco (en meer bepaald de*

expressionistische variant hiervan) en het neotraditionalisme, respectievelijk in de veelhoekige torenvolumes en de dakkapellen aan de Gouvernmentstraat."

De commissie vraagt de archeologische erfgoedwaarde te schrappen omdat de motivering te mager is.

Antwoord: omdat de archeologische waarde zeer hoog is, wordt niet ingegaan op deze vraag van de commissie. Ter verduidelijking wordt de motivering ervan wel aangevuld in het beschermingsbesluit en het inhoudelijk dossier met de onderstreepte passages: *"De omgeving van het provinciehuis maakt deel uit van de vroegmiddeleeuwse handelsnederzetting waarrond in de tweede helft van de negende eeuw een halfcirkelvormige gracht werd gegraven die onder andere langs de Jodenstraat liep en waarvan de wal mogelijk gesitueerd was op het perceel van het provinciehuis. Archeologisch onderzoek in meerdere steden toont aan dat de aanwezigheid van een oude wal in een historisch centrum een bewarend effect heeft gehad op de oudere, vaak pre-stedelijke of vroegstedelijke sporen, doordat die aarden wal meestal nooit volledig weggegraven is en zijn restant op deze manier oudere sporen beschermd heeft tegen latere ingrepen in de bodem. Om die reden heeft dit perceel, in het bijzonder aan de zijde van het François Laurentplein (voorkoer) en op het binnenplein, een heel hoge potentiële erfgoedwaarde voor de vroegste (vroegmiddeleeuwse) geschiedenis van Gent, als één van de weinige overgebleven plaatsen binnen de stad;"*

De commissie vraagt de beschrijving van de erfgoedelementen en -kenmerken aan te vullen. Enerzijds betreurt de commissie dat een aantal erfgoedelementen wel vermeld worden in de beschrijving maar niet duidelijk beschreven, met name het hekwerk aan het François Laurentplein, en in het interieur de houten binnendeuren en marmeren schouwmantels. De bewaarde kastenwanden in de deputatiezaal, ontworpen door Vaerwyck en Hebbelynck ontbreken zelfs in de beschrijving. Volgens de commissie zou een beschrijving van de kenmerken van het interieur per ruimte de leesbaarheid van de beschrijving ten goede komen.

Antwoord: de deputatiezaal bewaart geen kastenwanden die ontworpen werden door Vaerwyck en Hebbelynck. Dit zal worden verduidelijkt in het inhoudelijk dossier (1.2.). Wat de andere door de commissie aangehaalde erfgoedelementen en -kenmerken betreft, deze worden wel vermeld in artikel 2 (zoals de commissie ook zelf opmerkt) maar niet uitvoerig beschreven. Zo bevat artikel 2 volgende beschrijving van het hekwerk aan het François Laurentplein: *"Decoratief smeedijzer is aanwezig in de vorm van de () hekkens op de rooilijn aan het François Laurentplein (met twee brede poorten) en een deel van de Jodenstraat (met één brede en één smalle poort)."* Deze beknopte beschrijving in combinatie met de fotoregistratie (foto's 4-7) is voldoende om het hekwerk ondubbelzinnig te identificeren. Dezelfde redenering gaat op voor de andere vermelde erfgoedelementen. Dit is in overeenstemming met het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 (artikel 6.1.4., § 2) dat hierover stelt dat het besluit tot voorlopige bescherming een beknopte [eigen onderstreping] wetenschappelijke beschrijving moet bevatten (4°) en de erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken (6°). Een beschrijving van de erfgoedelementen en -kenmerken van het interieur per ruimte zou bovendien heel uitvoerig en repetitief zijn, gezien de homogene inrichting.

De commissie vraagt bij de beheersdoelstellingen voor de vleugels aan de Gouvernmentstraat en het François Laurentplein ruimte te laten voor toekomstige transformaties. Volgens de commissie is de vleugel aan de zijde van de Henegouwenstraat, uitgezonderd de hoekpartij aan de Henegouwenstraat en de Gouvernmentstraat, minder interessant binnen het gehele complex. Ook de gevels in de Jodenstraat en aan het François Laurentplein zijn volgens de commissie eerder utilitair dan monumentaal. Er is geen directe communicatie of interferentie tussen wandelaar en gebouw mogelijk. Gelet op de relatieve architecturale waarde, pleit de commissie voor het opnemen van een beheersdoelstelling die een transformatie van deze gevels, zeker betreffende de gelijkvloerse verdiepingen, in de toekomst mogelijk maakt.

Aanvullend vraagt de commissie een toekomstvisie op te nemen met betrekking tot de voorkoer aan de zijde van het François Laurentplein. Deze is momenteel ruimtelijk weinig gedefinieerd, zonder accent en zonder duidelijke coherente binding.

Antwoord: het provinciehuis is een totaalontwerp, ook al kwam het in verschillende fases tot stand en is het inderdaad zo dat niet elke gevel een representatief-monumentaal karakter heeft. Om die reden is het complex in zijn totaliteit opgenomen in artikel 2. Deze opname maakt toekomstige transformaties ook niet onmogelijk. Dergelijke transformaties lijken echter minder of niet wenselijk aan de gevels van de Gouvernementsstraat (met de hoofdingang) en het François Laurentplein (met de gouverneurswoning) die juist de meest representatieve zijn. De omschrijving door de commissie van de gevel aan de Henegouwenstraat als minder interessant wordt evenmin gevolgd, ook omdat dit moeilijk verenigbaar is met de door de commissie gevraagde, meer zorgvuldige fotoregistratie van deze gevel. De straatgevel aan de Jodenstraat is inderdaad meer utilitair opgevat. Om toekomstige transformaties aan die zijde zeker niet te hypothekeren, wordt in artikel 2 het gesloten karakter van die gevel geschrapt en het meer utilitaire karakter ervan benadrukt. Voor de voorkoer aan de zijde van het François Laurentplein wordt een beheersdoelstelling toegevoegd die stelt dat het open karakter ervan grotendeels moet behouden blijven zodat het gebouw en in het bijzonder de representatieve delen ervan (de inkomhal van de gouverneurswoning op de begane grond en de antiekzaal, het bureau van de gouverneur en de deputatiezaal op de eerste verdieping) zichtbaar blijven vanaf de straat.

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit. Het inhoudelijk dossier werd als volgt aangepast:

- in het historisch overzicht (1.2.) werd verduidelijkt dat de deputatiezaal geen kastenwanden bewaart die ontworpen werden door Vaerwyck en Hebbelynck;
- in de evaluatie van de erfgoedwaarden (2.1.5.) werd de motivering van de archeologische waarde aangevuld met de onderstreepte passages:
"De omgeving van het provinciehuis maakt deel uit van de vroegmiddeleeuwse handelsnederzetting waarrond in de tweede helft van de negende eeuw een halfcirkelvormige gracht werd gegraven die onder andere langs de Jodenstraat liep en waarvan de wal mogelijk gesitueerd was op het perceel van het provinciehuis. Archeologisch onderzoek in meerdere steden toont aan dat de aanwezigheid van een oude wal in een historisch centrum een bewarend effect heeft gehad op de oudere, vaak pre-stedelijke of vroegstedelijke sporen, doordat die aarden wal meestal nooit volledig weggegraven is en zijn restant op deze manier oudere sporen beschermd heeft tegen latere ingrepen in de bodem. Om die reden heeft dit perceel, in het bijzonder aan de zijde van het François Laurentplein (voorkoer) en op het binnenplein, een heel hoge potentiële erfgoedwaarde voor de vroegste (vroegmiddeleeuwse) geschiedenis van Gent, als één van de weinige overgebleven plaatsen binnen de stad;"

Het ministerieel besluit werd als volgt aangepast:

- bij de fotoregistratie werd foto 12 (van de basreliefs op de blinde muur aan de zijde van het François Laurentplein) vervangen door een andere foto;
- bij de fotoregistratie werd foto 17 (van figuratieve reliefs aan het inkomportaal in de gevel aan de binnenplaats) vervangen door een andere foto;
- de motivering van de archeologische waarde werd aangevuld met de onderstreepte passages:
"De omgeving van het provinciehuis maakt deel uit van de vroegmiddeleeuwse handelsnederzetting waarrond in de tweede helft van de negende eeuw een halfcirkelvormige gracht werd gegraven die onder andere langs de Jodenstraat liep en waarvan de wal mogelijk gesitueerd was op het perceel van het provinciehuis. Archeologisch onderzoek in meerdere steden toont aan dat de aanwezigheid van een oude wal in een historisch centrum een bewarend effect heeft gehad op de oudere, vaak

pre-stedelijke of vroegstedelijke sporen, doordat die aarden wal meestal nooit volledig weggegraven is en zijn restant op deze manier oudere sporen beschermd heeft tegen latere ingrepen in de bodem. Om die reden heeft dit perceel, in het bijzonder aan de zijde van het François Laurentplein (voorkoer) en op het binnenplein, een heel hoge potentiële erfgoedwaarde voor de vroegste (vroegmiddeleeuwse) geschiedenis van Gent, als één van de weinige overgebleven plaatsen binnen de stad;”

- bij de beschrijving van de erfgoedelementen en -kenmerken (artikel 2) werd het gesloten karakter van de straatgevel aan de Jodenstraat geschrapt en vervangen door een beschrijving van het meer utilitaire karakter ervan;
- een beheersdoelstelling werd toegevoegd die stelt dat het open karakter van de voorkoer aan het François Laurentplein grotendeels moet behouden blijven zodat het gebouw en in het bijzonder de representatieve delen ervan (de inkomhal van de gouverneurswoning op de begane grond en de antiekzaal, het bureau van de gouverneur en de deputatiezaal op de eerste verdieping) zichtbaar blijven vanaf de straat.

1.4. Opmerkingen van de zakelijkrechthouder

Het agentschap Onroerend Erfgoed vroeg op 23 oktober 2018 opmerkingen aan de zakelijkrechthouder (Onroerenderfgoeddecreet, artikel 6.1.3.).

De zakelijkrechthouder gaf op 20 december 2018 opmerkingen over de bescherming van het onroerend goed. De opmerkingen maken integraal deel uit van het beschermingsdossier. Omwille van privacy-redenen zijn de opmerkingen van de zakelijkrechthouder anoniem opgenomen in dit document.

Behandeling van de opmerkingen

Algemeen

De zakelijkrechthouder vraagt dat een eigentijdse invulling van de site mogelijk blijft via behoud, ontwikkeling of herbestemming volgens de planologisch toegelaten (stedelijke) functies, rekening houdend met noodzakelijke ingrepen qua energie, akoestiek, brandtechniek, bouwfysiek en gebruiks- en gezondheidseisen.

Antwoord: een duurzame eigentijdse invulling is inderdaad de beste waarborg voor behoud, en is perfect verenigbaar met een bescherming als monument.

Optimalisatie, ontwikkeling en herbestemming

Met betrekking tot een mogelijke herbestemming in de toekomst wijst de zakelijkrechthouder op enkele optimalisatieperspectieven:

De conciërgewoning op de hoek van de Jodenstraat en de Gouvernementstraat wordt vandaag ruimtelijk-functioneel onderbenut en heeft aan de kant van de binnentuin een gesloten gevel die de kansen op herbestemming sterk beknot.

Antwoord: de tuingevel van de conciërgewoning draagt slechts in beperkte mate bij tot de erfgoedwaarde van het geheel en wordt daarom geschrapt uit de erfgoedelementen en -kenmerken van het beschermingsbesluit (artikel 2).

De parking zou mogelijk functioneel geherorienteerd ofwel in zijn bestaande functie geoptimaliseerd worden.

Antwoord: de parking is niet opgenomen in de erfgoedelementen en -kenmerken van het beschermingsbesluit (artikel 2).

Aan de kant van de Jodenstraat biedt de site geen enkele mogelijkheid tot het vervullen van planologisch toegelaten centrumfuncties. Bovendien heeft deze kant van de site geen eigen

gelaat en karakter naar de straatkant toe, met onder andere de lage en vrij gesloten parkinggevel.

Antwoord: de straatgevel aan de Jodenstraat is inderdaad meer utilitair opgevat. Om toekomstige transformaties aan die zijde zeker niet te hypothekeren, wordt in artikel 2 van het beschermingsbesluit (de erfgoedelementen en -kenmerken) het gesloten karakter van die gevel geschrapt en het meer utilitaire karakter ervan benadrukt.

De huidige open binnenkoer kant Gouvernementstraat heeft een belangrijk potentieel om tot een duurzame binnenruimte herbestemd te worden.

Antwoord: een transparante overspanning van de binnenkoer blijft ook na bescherming mogelijk, mits rekening gehouden wordt met de erfgoedwaarde.

De gevel kant Henegouwenstraat beschikt ter hoogte van de hoek met het Laurentplein over een gesloten gedeelte zonder vensters. Dit geveldeel biedt nochtans mogelijkheden om een hedendaags groot venster op de stad en het commerciële en residentiële hart van de stadskern te creëren.

Antwoord: dergelijke ingreep is minder voor de hand liggend maar niet onmogelijk na bescherming, mits rekening gehouden wordt met de erfgoedwaarde (bijvoorbeeld door de bovendorpel van dat nieuwe venster gelijk te laten lopen met de horizontale lijn van de natuurstenen sokkel).

De actuele organisatie van de buitenruimte kant Laurentplein is niet optimaal en deze buitenruimte biedt mogelijkheden tot functionele bijbouw (onder andere opstanden zoals fietsenstalling) en heraanleg (bijvoorbeeld terrasfunctie).

Antwoord: de aanleg van de voorkoer aan het François Laurentplein is niet opgenomen in de erfgoedelementen en -kenmerken van het beschermingsbesluit (artikel 2), met uitzondering van de twee beuken en de smeedijzeren hekkens. Voor de duidelijkheid wordt een beheersdoelstelling toegevoegd die stelt dat het open karakter van deze voorkoer grotendeels moet behouden blijven zodat het gebouw en in het bijzonder de representatieve delen ervan (de inkomhal van de gouverneurswoning op de begane grond en de antiekzaal, het bureau van de gouverneur en de deputatiezaal op de eerste verdieping) zichtbaar blijven vanaf de straat.

De kelder- en zolderruimtes bieden onderbenut ruimtelijk potentieel.

Antwoord: van de kelderruimtes is geen enkel interieurelement opgenomen in de erfgoedelementen en -kenmerken van het beschermingsbesluit (artikel 2), van de zolderruimtes enkel de kapconstructie en de gipsen beelden (cultuurgoederen) maar die laatste kunnen ook elders in het complex ondergebracht worden.

Specifieke aandachtspunten

De ramen beantwoorden niet aan de huidige eisen op energetisch vlak.

Antwoord: bij beschermd erfgoed wordt steeds getracht om hedendaagse comfort- en gebruikerseisen te verzoenen met het behoud van de erfgoedwaarden van historisch buitenschrijnwerk. Hiervoor wordt verwezen naar de publicatie *Afwegingskader historisch schrijnwerk* (2017) die ook online te raadplegen is (<https://oar.onroenderfgoed.be/item/428>).

Een identieke vervanging (cassette-structuur) van de rotte garagepoorten blijkt niet mogelijk. Hier wordt aangedrongen op een functionele compromisoplossing in overeenstemming met de architecturale eenheid van de gevel.

Antwoord: zie bovenstaand antwoord.

Er wordt gevraagd om het interieur van de in de jaren 1990 vernieuwde deputatiezaal expliciet uit te sluiten van de erfgoedelementen.

Antwoord: bij de erfgoedelementen en -kenmerken in het beschermingsbesluit (artikel 2) wordt de deputatiezaal geschrapt in de opsomming van de representatieve vertrekken met bewaarde interieurafwerking. In de beschrijving van het inhoudelijk dossier (1.3.) wordt verduidelijkt dat de interieurinrichting van de deputatiezaal later vernieuwd is.

De mogelijke bescherming van de provincieraadzaal dient voldoende ruimte te laten voor een herorientatie naar andere dan representatieve functies.

Antwoord: de herbestemming van de provincieraadzaal is inderdaad minder voor de hand liggend omwille van de specifieke indeling, de interieurafwerking en het aanwezige vaste meubilair. De provincieraadzaal draagt echter in belangrijke mate bij tot de architecturale, historische en artistieke waarde van het complex. Bovendien werden in het beschermingsbesluit al enkele openingen voorzien richting herbestemming, bijvoorbeeld door de geschilderde portretten en het bewaarde oorspronkelijke losse meubilair niet mee te nemen als cultuurgooden. Het spreekgestoelte kan eventueel vrijgbaar gemaakt worden zodat het, indien nodig, tijdelijk elders in het complex kan gestockeerd worden.

Conclusie: de opmerkingen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

Het inhoudelijk dossier werd als volgt aangepast:

- in de beschrijving (1.3.) werd verduidelijkt dat de interieurinrichting van de deputatiezaal later vernieuwd is.

Het ministerieel besluit werd als volgt aangepast:

- bij de erfgoedelementen en -kenmerken (artikel 2) werd de gesloten achtergevel van de conciergewoning op de hoek van de Jodenstraat en de Gouvernementstraat geschrapt;
- bij de erfgoedelementen en -kenmerken (artikel 2) werd het gesloten karakter van de straatgevel aan de Jodenstraat geschrapt en vervangen door een beschrijving van het meer utilitaire karakter ervan;
- bij de erfgoedelementen en -kenmerken (artikel 2) werd de deputatiezaal geschrapt in de opsomming van de representatieve vertrekken met bewaarde interieurafwerking;
- een beheersdoelstelling werd toegevoegd die stelt dat het open karakter van de voorkoer aan het François Laurentplein grotendeels moet behouden blijven zodat het gebouw en in het bijzonder de representatieve delen ervan (de inkomhal van de gouverneurswoning op de begane grond en de antiekzaal, het bureau van de gouverneur en de deputatiezaal op de eerste verdieping) zichtbaar blijven vanaf de straat.

1.5. Interne opmerkingen

- In het beschermingsbesluit wordt bij artikel 5, 6° b) geschrapt: "*met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering*".
- Bij de fotoregistratie bij het beschermingsbesluit worden ook de foto's van de binnenkoer (foto's 15-24) en de tuin (foto's 25-26) ondergebracht in deel 1.

1.6. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen en de opmerkingen van de zakelijkrechthouder hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

Het inhoudelijk dossier werd als volgt aangepast:

- in het historisch overzicht (1.2.) werd verduidelijkt dat de deputatiezaal geen kastenwanden bewaart die ontworpen werden door Vaerwyck en Hebbelynck;
- in de beschrijving (1.3.) werd verduidelijkt dat de interieurinrichting van de deputatiezaal later vernieuwd is;
- in de evaluatie van de erfgoedwaarden (2.1.5.) werd de motivering van de archeologische waarde aangevuld met de onderstreepte passages:
"De omgeving van het provinciehuis maakt deel uit van de vroegmiddeleeuwse handelsnederzetting waarrond in de tweede helft van de negende eeuw een halfcirkelvormige gracht werd gegraven die onder andere langs de Jodenstraat liep en waarvan de wal mogelijk gesitueerd was op het perceel van het provinciehuis. Archeologisch onderzoek in meerdere steden toont aan dat de aanwezigheid van een oude wal in een historisch centrum een bewarend effect heeft gehad op de oudere, vaak pre-stedelijke of vroegstedelijke sporen, doordat die aarden wal meestal nooit volledig weggegraven is en zijn restant op deze manier oudere sporen beschermd heeft tegen latere ingrepen in de bodem. Om die reden heeft dit perceel, in het bijzonder aan de zijde van het François Laurentplein (voorkoer) en op het binnenplein, een heel hoge potentiële erfgoedwaarde voor de vroegste (vroegmiddeleeuwse) geschiedenis van Gent, als één van de weinige overgebleven plaatsen binnen de stad;"
- in bijlage 5.4. werd de datum van foto 54 aangepast naar 5 december 2017.

Het ministerieel besluit werd als volgt aangepast:

- de motivering van de archeologische waarde werd aangevuld met de onderstreepte passages:
"De omgeving van het provinciehuis maakt deel uit van de vroegmiddeleeuwse handelsnederzetting waarrond in de tweede helft van de negende eeuw een halfcirkelvormige gracht werd gegraven die onder andere langs de Jodenstraat liep en waarvan de wal mogelijk gesitueerd was op het perceel van het provinciehuis. Archeologisch onderzoek in meerdere steden toont aan dat de aanwezigheid van een oude wal in een historisch centrum een bewarend effect heeft gehad op de oudere, vaak pre-stedelijke of vroegstedelijke sporen, doordat die aarden wal meestal nooit volledig weggegraven is en zijn restant op deze manier oudere sporen beschermd heeft tegen latere ingrepen in de bodem. Om die reden heeft dit perceel, in het bijzonder aan de zijde van het François Laurentplein (voorkoer) en op het binnenplein, een heel hoge potentiële erfgoedwaarde voor de vroegste (vroegmiddeleeuwse) geschiedenis van Gent, als één van de weinige overgebleven plaatsen binnen de stad;"
- bij de erfgoedelementen en -kenmerken (artikel 2) werd het gesloten karakter van de straatgevel aan de Jodenstraat geschrapt en vervangen door een beschrijving van het meer utilitaire karakter ervan;
- bij de erfgoedelementen en -kenmerken (artikel 2) werd de gesloten achtergevel van de conciergewoning op de hoek van de Jodenstraat en de Gouvernementstraat geschrapt;
- bij de erfgoedelementen en -kenmerken (artikel 2) werd de deputatiezaal geschrapt in de opsomming van de representatieve vertrekken met bewaarde interieurafwerking;
- een beheersdoelstelling werd toegevoegd die stelt dat het open karakter van de voorkoer aan het François Laurentplein grotendeels moet behouden blijven zodat het gebouw en in het bijzonder de representatieve delen ervan (de inkomhal van de gouverneurswoning op de begane grond en de antiekzaal, het bureau van de gouverneur en de deputatiezaal op de eerste verdieping) zichtbaar blijven vanaf de straat;
- bij artikel 5, 6° b) werd geschrapt: *"met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering"*;
- bij de fotoregistratie werden ook de foto's van de binnenkoer (foto's 15-24) en van de tuin (foto's 25-26) ondergebracht in deel 1;

- bij de fotoregistratie werd foto 12 (van de basreliefs op de blinde muur aan de zijde van het François Laurentplein) vervangen door een andere foto;
- bij de fotoregistratie werd foto 17 (van figuratieve reliëfs aan het inkomportaal in de gevel aan de binnenplaats) vervangen door een andere foto.

2. Adviezen en bezwaren uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming

2.1. Openbaar onderzoek en hoorrecht

De stad Gent organiseerde het openbaar onderzoek van 18 februari tot 19 maart 2019. Het proces-verbaal en de bezwaren maken integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Tijdens het openbaar onderzoek werd één bezwaar ingediend. Dit wordt behandeld. Geen enkele zakelijkrechthouder beriep zich op het hoorrecht of vroeg gehoord te worden door het agentschap.

Omwille van privacy-redenen zijn de bezwaren anoniem opgenomen in dit document. Het beschermingsdossier bevat een overzicht van alle bezwaren en de gegevens van de bezwaarindieners.

Behandeling van het bezwaar:

De bezwaarindiener geeft aan dat de opmerkingen van de zakelijkrechthouder, gegeven op 20 december 2018, onverkort blijven gelden.

Antwoord: Deze opmerkingen blijven deel uitmaken van het beschermingsdossier. Voor de behandeling ervan, wordt verwezen naar 1.4. van deze bijlage.

De bezwaarindiener vraagt volgende beheersdoelstelling op te nemen in het ministerieel besluit: *"De bescherming mag er niet aan in de weg staan dat, zolang nodig, de huidige kantoor- en representatieve functies van het gebouw en de site gevrijwaard blijven en dat, in de toekomst een duurzame, planologisch toegelaten en economisch verantwoorde binnenstedelijke ontwikkeling, herbestemming en transformatie van de site gewaarborgd blijven, rekening houdend met noodzakelijke ingrepen qua energie, akoestiek, brandtechniek, bouwfysiek en gebruiks- en gezondheidseisen."*

Antwoord: Om meer duidelijkheid te verschaffen, wordt in de beheersdoelstelling van het ministerieel besluit (artikel 3, 1^o) de zin *"Elke aanpassing of nieuwe functie moet de beschermde erfgoedwaarde, -kenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen"* vervangen door: *"Behoud van de huidige kantoor- en representatieve functies of een duurzame herbestemming zijn beide mogelijk, rekening houdend met noodzakelijke ingrepen qua energie, akoestiek, brandtechniek, bouwfysiek en gebruiks- en gezondheidseisen, op voorwaarde dat de beschermde erfgoedwaarde, -kenmerken en -elementen gerespecteerd en ondersteund worden."*

De bezwaarindiener merkt op dat de federale overheid en het provinciebestuur als eigenaars geen erfgoedpremies kunnen aanvragen volgens artikel 11.1.1. van het Onroerenderfgoedbesluit. Ten eerste wordt dit ervaren als een schending van het gelijkheidsbeginsel omdat deze eigenaars net zoals alle andere zakelijkrechthouders een actieve onderhouds- en beschermingsplicht hebben met betrekking tot het beschermd onroerend goed. Ten tweede hebben provincies eenzelfde finaliteit als gemeenten (bijdragen tot de duurzame ontwikkeling van een welomschreven gebied) waardoor een verschillende behandeling niet redelijk verantwoord is. Ten derde is het Provinciehuis een overheidsgebouw met een uitgesproken publieksfunctie wat volgens de bezwaarindiener belangrijk is voor de Vlaamse regering op basis van het wijzigingsbesluit van 14 december 2018. Hierin wordt een

verhoogde erfgoedpremie voor beschermde goederen van een gemeente, autonoom gemeentebedrijf, OCMW, welzijnsvereniging of een sociale huisvestingsmaatschappij gekoppeld aan een publieksfunctie (artikel 11.2.10).

Antwoord: De wettigheidstoetsing van normen is de bevoegdheid van de hoven en rechtbanken.

2.2. Conclusie

De adviezen en bezwaren uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming hebben invloed op het ministerieel besluit. Het ministerieel besluit werd als volgt aangepast na de voorlopige bescherming:

- bij artikel 3, 1^o werd de zin *"Elke aanpassing of nieuwe functie moet de beschermde erfgoedwaarde, -kenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen"* vervangen door: *"Behoud van de huidige kantoor- en representatieve functies of een duurzame herbestemming zijn beide mogelijk, rekening houdend met noodzakelijke ingrepen qua energie, akoestiek, brandtechniek, bouwfysiek en gebruiks- en gezondheidseisen, op voorwaarde dat de beschermde erfgoedwaarde, -kenmerken en -elementen gerespecteerd en ondersteund worden."*

Het inhoudelijk dossier werd niet aangepast na de voorlopige bescherming.